

(KANS)ARMOEDE 7X7

Bronnenkaart 5 : RISICOMOMENTEN GEDURENDE EEN DOORSNEE KLASDAG

De eerste schooldagen

Als we ons die eerste schooldagen even voor de geest halen, zien we de kinderen voor ons, netjes uitgedost in spiksplinternieuwe kledij en fier over hun nieuwe boekentas en zijn aantrekkelijke inhoud. Ijverig vergelijken ze de allernieuwste hebbedingetjes en wisselen ze vakantie-ervaringen uit.

Op zo'n momenten ervaren arme kinderen heel goed wat het betekent en hoe het aanvoelt om "minder" te hebben; Een plasticen boekentas kan niet optornen tegen een hippe rugzak van een bekend merk.

De vakantie-ervaringen van kinderen uit kansarme gezinnen, op zich vaak even interessant, zijn van een andere aard en maken hen niet direct tot de meest boeiende gesprekspartners; Het uitwisselen van de vakantieherinneringen kan hen weerom sociaal isoleren; De betrokkenheid brandt helemaal op een laag pitje als het eerste stelwerkje gaat over "Een reis om nooit te vergeten";

Tips

- Vakantie-ervaringen ruimer zien dan enkel op reis gaan, niet neerkijken op andere vormen van ontspanning.
- Pleiten voor variatie in materiaal bij die diensten die kansarmen materieel ondersteunen bij het begin van het schooljaar.
- Presentmaterialen bewaren en ze zeer discreet overhandigen.

Geldophalingsmomenten

Veel hangt af van de manier waarop die momenten georganiseerd worden. Valt het bijvoorbeeld op dat een kind niet kan betalen of springt de leerkracht hier zeer discreet en tactvol mee om? Hoe zou een kind zich voelen als het bij een naamafroeping openlijk moet bekennen, terwijl alle andere kinderen het horen, dat het weer geen geld bijheeft? Ook de reactie van de leerkracht kan soms vernederend en beschuldigend zijn. Zonder twijfel wordt hier het welbevinden van kinderen in kwestie ernstig bedreigd.

Tips

- Het kind zelf er zo weinig mogelijk mee belasten.
- Zeer veel discretie aan de dag leggen.
- Korting voorzien voor grote gezinnen die het moeilijk hebben.
- Een spaarplan opzetten voor bos- en zeeklassen, uitstappen, ...
- In kleinere hoeveelheden, maar frequenter laten betalen.
- De betalingen regelen met domiciliëring.
- Samenwerken met gespecialiseerde diensten (o.a. OCMW).

Drink- en eetmomenten

In heel wat scholen bouwt men in het uurrooster in de voor- of namiddag een moment in waarop de kinderen iets kunnen drinken en een versnapering kunnen eten. Wat zien we allemaal gebeuren tijdens die momenten? Kinderen kunnen er niet voor betalen of hebben niets bij van thuis en kijken hoe anderen eten en drinken. Soms lopen ze doelloos rond in de klas of moeten ze gewoon stil wachten tot de anderen klaar zijn. Anderen beginnen uit verveling de klas te storen. Niet enkel een erg fundamentele behoefte (eten en drinken) komt hier in het gedrang, maar ook de uitsluiting van dit sociale gebeuren, het niet mogen of kunnen deelnemen aan de gezellige sfeer, vormt een bedreiging voor het zich goed voelen in de klas. Daarenboven ontnemt men deze kinderen op zo'n momenten kansen tot enige vorm van betrokkenheid te komen.

Als leerkracht zit je er ook mee verveeld: je vindt het "zelig" dat zo'n kinderen moeten toekijken hoe anderen genieten van het samen eten en drinken. Wat moet je die kinderen ondertussen laten doen opdat ze niet zouden storen, je kunt niet steeds zelf financieel blijven bijspringen?

Tips:

- Werken met grotere verpakkingen, het is goedkoper en het valt minder op als een kind dat zelf niets bijheeft ook wordt bedeed.
- Kraantjeswater laten drinken uit een leuke beker.
- Andere kinderen laten delen.
- Een zak kleine koekjes in de klas halen voor kinderen die zelf niet bijhebben.
- De kinderen die niets bijhebben op die momenten een extra leuke taak geven.
- Voor dié kinderen die 's ochtends niet gegeten of gedronken hebben, het eet- en drankmoment vervroegen.

De speelplaats

Heel wat ervaringen, belevingen, gevoelens die verborgen bleven, komen op die schoolspeelplaats op verschillende manieren tot uiting. We zien arme kinderen die zich juist daar zeer ontladend, vechtlustig en agressief opstellen. Anderen kruipen als het ware weg, vereenzamen en vermijden het contact met andere kinderen of worden door hen gemeden. Soms worden ze gepest omwille van hun voorkomen, hun kledij, hun taal, of worden ze lastig gevallen met roddels over hun familie. Soms pesten ze zelf en hanteren ze stoer gedrag als middel om zichzelf te beschermen. Het feit dat ze onhandelbaar lijken, roept dan weer negatieve verwachtingen op van andere leerkrachten en kinderen.

Uiteindelijk zijn het allemaal uitingen van een laag welbevinden. Ze illustreren ons dat de relaties met de anderen niet optimaal verlopen en dat fundamentele behoeften (erkenning krijgen, kunnen exploreren, ...) geen bevrediging krijgen. Daardoor wordt het allemaal maar erger.

Tips :

- Met de kinderen bespreken wat kan gespeeld worden tijdens de speeltijd (scenario's aanbieden, spelmogelijkheden voorzien door materialen en activiteiten aan te bieden, stimulerende tussenkomsten doen).
- Kansen bieden tot motorische ontlading.
- Het spelgedrag en het (zowel positief als negatief) sociaal gedrag van de kinderen observeren en bespreken.
- Aandacht hebben voor wie wordt gepest, wanneer en door wie.
- Oog, oor en tijd hebben voor het oplossen van conflicten.

De landing op school na een weekend, een vakantieperiode ...

Door de bijzondere leefgewoonten en een aparte ontspanningscultuur van het gezin, komen kinderen na het weekend soms vermoeid en te laat toe op school. Door het gebrek aan een gestructureerd dagritme zijn deze kinderen soms opvallend moe in de klas en is "slapen" en uitrusten hun eerste zorg. Een weekend, een vakantieperiode betekent voor die kinderen een tijdlang vertoeven in een "andere" wereld. Wanneer deze kinderen naar de school terugkeren, brengen ze dan ook ervaringen, belevingen mee die niet altijd een plaats krijgen in de klas. Hierdoor kan de "landing" soms pijnlijk verlopen. Negatieve ervaringen, conflicten binnen het gezin, slaapgebrek, andere gewoontes en afspraken, een ander dagritme, halen hun welbevinden naar omlaag. Door het drukke schoolleven staan we hier niet altijd bij stil en verlangen van hen dat ze onmiddellijk inpikken op de nieuwe boeiende uitdagingen. Moeilijk voor hen, want zoveel ervaringen en belevingen zijn nog niet verwerkt en de nieuw aangeboden leerinhouden staan er zo ver vanaf.

Tips :

- Tijd nemen voor het onthalen van kinderen, individueel en in groep.
- Zich openstellen voor hun ervaringen.
- Ontladingsmogelijkheden bieden.
- Prioriteit geven aan het werken aan hun welbevinden vooraleer concentratie op leren te vragen.
- Afspraken geregeld in herinnering brengen.